

COVID-19 pandemisi ve kadına yönelik aile içi şiddet

COVID-19 pandemic and domestic violence against women

Gizem Yıldız¹, Nülüfer Erbil²

ÖZ

Bu derlemenin amacı, COVID-19 pandemisinde kadına yönelik aile içi şiddeti literatür doğrultusunda incelemektir. Bu derleme için, “Google Akademik” ve “PubMed” veri tabanlarından “COVID-19”, “aile içi şiddet”, “intimate partner violence” ve “kadına yönelik şiddet” anahtar kelimeleri ile tarama yapılmıştır. COVID-19 pandemisi, evde kalma sürelerini artırmış, ailelerin birlikte daha fazla zaman geçirmesine neden olmuştur. Pandemiye hem dünyada hem de Türkiye’de toplumsal izolasyon ve sosyal mesafe önlemleri, bireylerin ekonomik, sosyal, fiziksel ve psikolojik sorunlar yaşamasına neden olmuştur. Bu durumun kadına yönelik aile içi şiddet risk faktörlerini artırdığı bulunmuştur. Kadına yönelik aile içi şiddeti önlemek, etkilerini azaltmak için kadının güçlenmesi, çalışma hayatına katılımının sağlanması, danışmanlığın artırılması, yardım platformlarının kurulması, kadın sığınma evlerinin sayısının artırılması ve caydırıcı yasal düzenlemelerin getirilmesi önerilir.

Anahtar Kelimeler: aile içi şiddet, COVID-19, kadına yönelik şiddet, yakın partner şiddeti

ABSTRACT

The purpose of this review is to examine domestic violence against women in the COVID-19 pandemic in line with the literature. For this review, the keywords “COVID-19”, “domestic violence”, “intimate partner violence” and “violence against women” were searched from “Google Scholar” and “PubMed” databases. The COVID-19 pandemic has increased the length of stay at home, causing families to spend more time together. Social isolation and social distance measures both in the world and in Turkey during the pandemic have caused individuals to experience economic, social, physical and psychological problems. It has been found that this situation increases the risk factors for domestic violence against women. In order to prevent domestic violence against women and reduce its effects, it is recommended to empower women, ensure their participation in working life, increase counseling, establish aid platforms, increase the number of women’s shelters and introduce deterrent legal regulations.

Keywords: domestic violence, COVID-19, violence against women, intimate partner violence

GİRİŞ

Aralık 2019’da Çin’in Wuhan kentinde ortaya çıkan koronavirüsün, tüm dünyada hızlı bir şekilde yayılım göstermesiyle birlikte 2020 yılının Mart ayında Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) tarafından pandemi ilan edilmiştir.^[1] SARS-CoV-2 virüsünün sebep olduğu bu salgın, hızlıca tüm dünyayı etkisi altına alıp, ilk kez koronavirüslerin sebep olduğu pandemi olarak tarihe geçmiştir.^[2] COVID-19’un tüm dünyada yayılımını önlemek, bulaşmasını azaltmak için dünya genelinde hükümetler tarafından önlemler alınmıştır. Bu önlemlerin içinde en başta zorunlu maske

kullanımı, sosyal izolasyon, sosyal mesafe, okulların kapatılması, online eğitime geçme, sokağa çıkma yasaklarının olması, esnafın dükkanlarını kapatması, marketlerin belli saat aralıklarında açık kalması, tam kapanmanın olması yer almıştır.^[3] Toplumsal olarak sosyal izolasyon uygulanması ve “Evde Kal” çağrısıyla birlikte dünyadaki tüm ülkeler enfeksiyonu kontrol altına almayı amaçlamıştır. Fakat pandemi döneminde uygulanan toplumsal izolasyon önlemlerinin bireylerde ekonomik, sosyal, fiziksel ve özellikle ruhsal sorunlara neden olduğu bildirilmiştir.^[4] Salgın dönemlerinde alınan önlemler sebebiyle, sosyalleşmeye kapatılan bireylerin psikolojik olarak olumsuz anlamda etkilenmesi beklenen bir sonuç olmuştur. Aniden alınan kısıtlayıcı önlemler, bireylerin özellikle ruhsal açıdan etkilenmesine ve kendini baskı altında hissetmesine neden olmuş, hissedilen baskı ve stresin, bireylerin şiddete yönelmesinde önemli bir etken olabileceği düşünülmüştür.

Şiddet, bireyleri fiziksel, duygusal, bilişsel ve psikolojik olarak etkileyen küresel bir sorundur. DSÖ’ye göre şiddet; “kendisine, başka bir kişiye, bir gruba veya topluluğa karşı fiziksel güç uygulanması, gücün kasıtlı kullanımı, yaralanma, ölüm, psikolojik zarar, gelişim sorunları veya yoksunlukla sonuçlanma olasılığı yüksek tehdit biçiminde

Bu çalışma, 8-9 Aralık 2021 tarihinde yapılan 8. Uluslararası Kadın Çocuk Sağlığı ve Eğitimi Kongresi’nde sözel bildiri olarak sunulmuştur.

Ordu Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Doğum ve Kadın Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, Ordu, Türkiye

Yazışma Adresi/ Correspondence:

Gizem Yıldız

Ordu Üniversitesi Cumhuriyet Yerleşkesi 52200 Ordu - Türkiye

Tel: +90 544 239 01 66

E-mail: gizemg.2795@gmail.com

Geliş/ Received: 20.01.2022

Kabul/ Accepted: 21.06.2022

ya da fiilen gerçekleştirilen eylemler” olarak tanımlanmaktadır.^[5] Kadına yönelik şiddet, “erkeklerin kadınlar üzerindeki egemenliğine ve kadınlara yönelik ayrımcılığa neden olan ve kadınların gelişimini engelleyen, kadınlar ve erkekler arasındaki tarihsel ve eşitsiz güç ilişkilerinin bir göstergesi” olarak tanımlanmaktadır.^[6] Kadına yönelik şiddet, kadınları toplumsal, fiziksel, sosyal ve psikolojik yönde etkileyen önemli bir sağlık sorunudur. Kadına Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Ortadan Kaldırılması Sözleşmesi (CEDAW)’nde kadına yönelik şiddet “toplumsal ve biyolojik eşitsizliğin sonucu” olarak görülmektedir.^[7] Şiddet uygulanış şekillerine göre ise fiziksel, cinsel, duygusal, ekonomik ve siber şiddet başlıkları altında incelenmektedir.^[6] DSÖ (2005), acil durumlar ve çatışmalar sırasında, bireylerin toplumsal cinsiyete dayalı şiddette artış eğiliminde olacağını bildirmiştir. Ayrıca Birleşmiş Milletler (BM) geçmiş salgın dönemlerinde de, evlerin kadınlar için güvenli olmadığını açıklamıştır.^[8] “Evde Kal” sloganıyla birlikte hayatların evlere sığdırılmaya çalışıldığı bu dönemde kadınların evde risk altında oldukları ve salgının kadına yönelik aile içi şiddetin risk faktörlerini arttırdığı belirtilmiştir.^[9] COVID-19 pandemisi, toplumsal izolasyon başta olmak üzere alınan önlemler sebebiyle kadına şiddet için bir risk faktörü olarak algılanmaktadır.^[10]

DSÖ yayınladığı raporda, dünya çapında kadınların 3’te 1’inin (%35) fiziksel ya da cinsel şiddete maruz kaldığını, partnerleri tarafından kadınların fiziksel veya cinsel şiddete maruz kalma oranının %30 olduğunu, küresel olarak kadın cinayetlerinin %38’inin yakın partner cinayeti olduğunu, şiddetin zihinsel sağlık sorunları, alkol bağımlılığı ve depresyon gibi psikolojik hastalıklarla ilişkili olduğunu bildirmiştir.^[11] Ayrıca oldukça hassas grupta yer alan gebe kadınlarda yakın partner şiddetinin düşük doğum ağırlıklı bebeğe (%16) ve erken doğuma (%43) neden olduğu belirtilmiştir.^[11] Çin’de COVID-19 salgını döneminde kadına yönelik aile içi şiddet vakalarının Şubat 2020’de üç katına çıktığı bildirilmiştir.^[12] DSÖ’ye üye olan Avrupa ülkelerinde, pandemi döneminde kadına şiddet olaylarının bildirilmesinin %60 oranında arttığı ortaya çıkmıştır.^[13] Brezilya’da kadına şiddet olaylarında %40–50 oranında artış yaşandığı ve artışın sebebinin koronavirus pandemisi olduğu^[14], İspanya’da karantinanın ilk günlerinde yardım hattına gelen çağrılarının %20, Kıbrıs’ta ilk vaka bildiriminden sonra yardım hattına gelen çağrılarının %30, alınan izolasyon ve tam kapanma önlemleriyle Birleşik Krallık’ta Aile İçi Şiddet Yardım Hattı’na yapılan yardım çağrılarının %25 oranında arttığı bildirilmiştir.^[14] BM raporunda, hem Lübnan hem de Malezya’da salgınla aile içi şiddet yardım hatlarına yapılan çağrılarının iki katına çıktığı ayrıca Avustralya’da çevrimiçi yapılan ‘aile içi şiddet’ aramasının %75 oranında arttığı

bildirilmiştir.^[15] Yapılan bir çalışmada, pandemi döneminde, evli kadınların %22,4’ünün en az bir kez yakın partner şiddetine maruz kaldığı, maruz kalınan şiddet türlerinin sırasıyla en fazla psikolojik (%20), cinsel (%13,8) ve fiziksel (%11) şiddet olduğu bulunmuştur.^[16] İtalya’da Ulusal Sığınma Evi’ne başvuran sayısının 2 Mart-5 Nisan 2020 tarihlerinde %75 oranında arttığı bildirilmiştir. Hindistan Ulusal Kadın Komisyonu, Nisan 2020’de ülke genelindeki karantina sona erdikten sonra yakın partner şiddetinin iki katına çıktığını bildirmiş, Peru’da Nisan-Temmuz 2020 tarihlerinde yardım çağrıları aramalarının %48 arttığı rapor edilmiştir.^[13] Leslie ve Wilson (2020), sosyal izolasyondan sonraki ilk 12 haftanın sonunda yardım hatlarına yapılan çağrılarda %7,5 oranında artma olduğunu bildirmiştir.^[17] Tunus’ta pandemi döneminde kadına yönelik aile içi şiddetin %4,4’ten %14,8’e yükseldiği, psikolojik şiddetin en sık görülen şiddet türü olduğu (%96), ekonomik şiddetin %41 ve fiziksel şiddetin %10 oranında olduğu bulunmuştur.^[18] Aynı çalışmada, pandemiden önce de şiddete maruz kalan kadınların (%73), aile içi şiddet geçmişi olmayan kadınlara göre (%12) karantina sırasında daha fazla oranda şiddete maruz kaldığı belirlenmiştir.^[18] Kuzey Etiyopya’da yapılan bir çalışmada, üreme çağındaki kadınların %24,6’sının pandemi sırasında şiddet türlerinin hepsine maruz kaldığı ve kadınların eşlerinin eğitim düzeyi, kadınların çalışmaması gibi sosyo-demografik faktörlerin aile içi kadına yönelik şiddette etkili olduğu bildirilmiştir. Afganistan’da %23,1 oranında fiziksel şiddetin psikolojik şiddetten daha fazla deneyimlendiği rapor edilmiştir.^[19] Dünyada son 12 ayda 15–49 yaş aralığında olan 243 milyon kadının eşi ya da birlikte yaşadığı partneri tarafından fiziksel ve cinsel şiddete maruz kaldığı bildirilmiş ve sadece %10’unun yardım istemek için polise ulaşmaya çalıştığına dikkat çekilmiştir.^[20] Fransa ve İtalya’da kadına yönelik aile içi şiddet konulu faillerle yapılan etnografik bir çalışmada, faillerin kadınlara uyguladıkları şiddeti grup içinde dile getirmedikleri, grup tartışmalarına katılmadıkları ve şiddeti; partnerinin davranışına bir tepki olarak ve/veya geçici ve istisnai bir kontrol kaybı olarak tanımladıkları görülmüştür.^[21] COVID-19 Küresel Toplumsal Cinsiyet Müdahalesi İzleme Aracı (COVID-19 Global Gender Response Tracker) ülkelerin toplumsal cinsiyete yönelik olan duyarlılığını ortaya koymaktadır. COVID-19 Küresel Toplumsal Cinsiyet Müdahalesi İzleme Aracı’na göre dünyada salgına yönelik oluşturulan 3112 acil önlem politikasının olduğu ve 1299’unun toplumsal cinsiyete yönelik olduğu bilinmektedir.^[22] Pandemi döneminde, 187 ülkede kadına yönelik şiddete dair önlem alındığı ve toplumsal cinsiyete duyarlı olduğu görülmektedir.^[22]

Tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de pandemi döneminde enfeksiyon kontrolüne yönelik önlemler alınmıştır.

Salgın yönetiminde sadece “Evde Kal” çağrısına ve virüsün bulaşını azaltmaya öncelik verilmiş, bu durum şiddet mağduru kadınlar için ilave risk faktörlerini ortaya çıkarmıştır. [9] Kadına yönelik aile içi şiddet, salgın döneminde üzerinde durulması gereken toplumsal bir konu olarak düşünülmektedir. [23] Salgın gibi durumlarda, artan stresle birlikte şiddet oranlarının da artma ihtimalinin olduğu bilinmektedir. Kadına yönelik aile içi şiddet oranları ve sosyal medyada paylaşılan kadın cinayetleri haberleri, pandeminin kadına yönelik aile içi şiddete olan etkisini görünür hale getirmektedir. [3] Birleşmiş Milletler Toplumsal Cinsiyet Eşitliği ve Kadının Güçlendirilmesi Birimi'nin “gölge salgın” olarak nitelendirdiği kadına yönelik aile içi şiddetin, karantina ve izolasyon dönemlerinde arttığı ve evlerin şiddet mağduru kadınlar için güvenli bir yer olmadığı bir kere daha vurgulanmıştır. [20]

CEDAW'a göre toplumsal ve biyolojik cinsiyete dayalı olarak ortaya çıkan kadına yönelik aile içi şiddetin, COVID-19 pandemisi gibi olağandışı önlemlerin alındığı dönemde, alınan önlemlerle birlikte risk faktörlerini arttırdığı ve kadınların şiddetten kaçma ve korunma ihtimallerini azalttığı düşünülmektedir. [10] Salgından önceki dönemlere kıyasla kadına yönelik aile içi şiddet olaylarının enfeksiyon kontrol önlemleri kapsamında arttığı bilinmektedir. [24] COVID-19 pandemisinde yeme bozukluğu, depresyon, aile içi şiddet, alkol bağımlılığı, travma sonrası stres bozukluğu, anksiyete ve hatta intihar gibi psikolojik hastalıkların erkeklere göre kadınlarda daha fazla ortaya çıktığı ve kadınların daha fazla etkilendikleri bildirilmiştir. [25] Erkeklerde anksiyete ve depresyonun var olmasının, kadına yönelik aile içi şiddete etken olabileceği düşünülmektedir. [26]

Pandeminin olumsuz sonuçlarından biri de iş gücünü azaltmasıdır. Kadınların iş hayatında turizm, seyahat, restoran gibi hizmet sektöründe daha çok yer alması, karantina ve sosyal izolasyon koşullarında salgından daha fazla etkilenmelerine sebep olmuştur. Pandemi döneminde Nisan 2020'de 1,1 milyon kadının işsiz kaldığı ve ekonomik açıdan zorluk yaşadığı rapor edilmiştir. [27] Salgın döneminde çalışanları işten çıkarmak, dükkânları kapatmak zorunda kalmak, ücretsiz izne ayrılmak ve turizm sektöründe ise yurtiçi ve yurtdışı uçuşların yasaklanması gibi sebeplerle turizmin olumsuz etkilenmesi, kadınların hem ekonomik yönden hem de toplumsal rolleri yönünden olumsuz etkilenmelerine neden olmuştur. [28] Ulusal ve uluslararası yayınlanan raporlara bakıldığında, kadınların salgından daha fazla etkilendiği ve salgının toplumsal cinsiyet eşitsizliğini arttırdığı görülmektedir. [29] Pandemi döneminde, İngiltere, Amerika, Avusturya, Almanya, İsveç, İtalya ve Kanada'da kadınların erkeklere göre daha yüksek oranda işlerini kaybettiği bildirilmiştir. [30,31]

COVID-19 salgını döneminde, Türkiye'de de kadınların ekonomik olarak oldukça etkilendiği, evdeki iş yükünün arttığı, toplumsal cinsiyet temelli eşitsizliğin kadınlardaki yükü arttırdığı bildirilmiştir. [32] COVID-19 Toplumsal Cinsiyet Müdahalesi İzleme Aracı'na göre kadına yönelik şiddetin tüm dünyadaki en önemli toplumsal cinsiyet konusu olduğu ve pandemiyle artmasının önüne geçebilmek için biran önce önlemlerin alınması gerektiği vurgulanmaktadır. [22] Ülkemizde evde izolasyon önlemlerinin alınmasıyla birlikte kadına yönelik aile içi şiddet oranlarının arttığı mesleki örgütler ve kuruluşlar tarafından bildirilmiştir. Bir üniversite hastanesinin acil birimine şiddet sebebiyle başvuran kadınların 2020 yılı Mart ve Nisan aylarında önceki yıla göre 3 kat arttığı belirtilmiştir. [33] Uluslararası Çalışma Örgütü'nün (ILO) bildirdiği rapor sonucuna göre, pandemi döneminde zorunlu uygulamalar ile birlikte Türkiye, İspanya, İtalya ve Fransa'da kadına yönelik aile içi şiddet vakalarında artış olmuştur. [34] Türkiye'de 1036 kadın ile yapılan bir araştırmada, kadına yönelik aile içi şiddet vakalarının diğer coğrafi bölgelere oranla Doğu Anadolu'da daha fazla olduğu, ilköğretim düzeyinde eğitimi olan kadınların üniversite eğitimi olanlardan, gelir durumu kötü olanların iyi olanlardan ve evli olanların bekâr olanlardan daha fazla şiddet gördüğü ve şiddet türleri içinde en yüksek oranın psikolojik şiddet (%32) olduğu rapor edilmiştir. [35] Türkiye'de yapılan başka bir çalışmada, kadınların en çok duygusal şiddete maruz kaldıkları, pandemi nedeniyle eş çalışmayan kadınların en fazla duygusal şiddet yaşadıkları bulunmuştur. [36]

Pandemi döneminde kadınların ekonomik açıdan oldukça etkilendikleri bilinmektedir. Salgınla birlikte artan kadına yönelik aile içi şiddet vakalarında şiddete maruz kalanların üçte ikisinin şiddet uygulayan kişiye ekonomik olarak bağımlı olduğu, [37] pandeminin kadına yönelik aile içi şiddet için bir risk faktörü olduğu dolaylı yollardan tekrar ortaya çıkmaktadır. Türk Sanayicileri ve İş İnsanları Derneği'nin (TÜSİAD) 18 Haziran - 31 Ağustos 2020 tarihleri arasında 1261 kişi ile yapılan anket çalışmasında; kadın çalışanların %62'si ev içinde ya da birlikte yaşadıkları kişiler tarafından en az bir kere şiddete maruz kaldığı ve en fazla psikolojik şiddet (%58) gördüğü bildirilmiştir. [38] Uygulanan karantina nedeniyle kadınların sağlık koşullarını ve yaşamlarını devam ettirmek için gerekli olan kaynaklara erişimi zorlaştırmakta, ekonomik ve sosyal olarak kriz yaşamalarına sebep olmaktadır. [39]

Ülkeler, COVID-19 salgınından dolayı enfeksiyonu kontrol altına almak için, okulların kapatılmasından sokağa çıkma yasağına kadar birçok sert önlem almıştır. Fakat enfeksiyonu önlemek için yapılan bu girişimler enfeksiyonu önlemeye yardımcı olurken bir yandan da bireyleri psikolojik olarak

oldukça yıpratmıştır.^[40] Adıbelli ve arkadaşlarının yaptığı çalışmada, Mayıs-Aralık 2020 tarihleri arasında pandemi sürecinde yaşanan olumsuzlukların yanı sıra alınan önlemler nedeniyle bireylerin strese maruz kaldığı ve stresin şiddeti tetiklediği bulunmuştur.^[36] Pandeminin görünmeyen fakat oldukça önemli konularından biri de kadına yönelik aile içi şiddet olmuştur. Pandemi döneminde birçok ülke kadına yönelik aile içi şiddet vakalarının artmasını dikkate alarak, önlemek için bazı girişimlerde bulunmuştur. İtalya, şiddet olaylarını önlemek amacıyla kurulan vakıflara ve mağdurlar için olan sığınma evlerine 30 milyon Euro yatırım yapmış ve şiddet mağdurları için telefonla aramaya gerek kalmadan yardım isteyebilecekleri bir uygulama başlatmıştır. Fransa'da hükümet şiddet olayları için 1 milyon Euro yatırım yapmış, mağdur kadınlara yönelik yeni tesisler kurmuş ve 20,000 otel odasını tahsis etmiştir.^[41] Bunun yanında Fransa hükümeti şiddet gören kadınlar için "Maske-19" uygulamasını başlatmıştır. Bu uygulama kapsamında yardıma ihtiyacı olan kadınların en yakın eczaneye gidip "Maske-19" parolasıyla yardım isteyebilmeleri ve kolaylıkla mağdur olduklarını haber verebilmeleri hedeflenmiştir.^[41] Avusturya'da şiddeti önlemeye yönelik ek bir fon sağlanmış, kadına yönelik şiddet yardım hatlarına ekstra personel alınması, mağdur kadınlara danışmanlık yapılması, yardım hatlarına ekstra finansal kaynak sunulması, marketlerde broşürlerin dağıtılması ve kadınların haberdar edilmesine yönelik girişimlerde bulunmuş, böylece şiddet mağduru kadınların korunması hedeflenmiştir.^[42] Belçika'da ulusal yardım hatlarına ek bir fon sağlanmış, yardım hatlarının kapasitesini ve çalışma saatlerini arttırarak kadına yönelik aile içi şiddetle baş edilmeye çalışılmıştır.^[42] İtalya ve Fransa'da ise salgın döneminde kadına yönelik aile içi şiddet vakalarının artmasıyla birlikte alınan bazı önlemlere ek olarak, oteller sığınma evlerine dönüştürülerek hizmet vermeye başlamıştır.^[43] Ayrıca 56 ülkenin yaptığı açıklamada COVID-19 pandemisinde bütün kadın ve kız çocuklarının korunması ve müdahalelerin odağında yer alması gerektiği vurgulanmıştır.^[44]

Türkiye'deki kadına yönelik şiddet vakalarının diğer ülkelerden farklı olmadığı görülmektedir. Kadınlar için uluslararası anlamda koruyuculuğu olan Kadınlara Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadele Hakkındaki Avrupa Konseyi Sözleşmesi ülkemizde 2011 yılında imzalanmış, 2014 yılında yürürlüğe girmiş ve uygulanmaya başlamıştır. Sözleşme kapsamında kadın-erkek cinsiyet eşitliği, kadına yönelik şiddetin önlenmesi, kadın cinayetleri ve aile içi şiddetin önlenmesi gibi kadınları tüm yönleriyle korumayı hedefleyen amaçlar yer almaktadır.^[45] Ülkemizde kadına yönelik şiddetle baş etmek için kullanılan farklı uygulama ve platformlar bulunmaktadır. Bunların arasında İç İşleri Bakanlığı ve Emniyet Genel Müdürlüğü'nün ortak

olarak kurduğu Kadın Destek Programı (KADES) uygulaması da yer almaktadır. KADES, kadınların bir telefon uygulamasından tehlikede olduğunu bildirebileceği online bir platformdur. Televizyonda nasıl kullanılacağına dair kamu spotlarına yer verilmekte ve tüm şiddet mağduru kadınların haberdar olmaları için duyurulmaya çalışılmaktadır.^[46] Türkiye'de salgın döneminde artan kadına yönelik şiddet vakaları için otel, kamu kurumu, sığınma evleri gibi ekstra 40 kurum hükümet tarafından şiddet gören mağdur kadınlar için tahsis edilmiştir.^[22]

Sonuç olarak, COVID-19 salgınıyla birlikte tüm dünyada enfeksiyon yayılımını durdurmak için birçok önlem alınmış, ancak alınan önlemler bireylere stres faktörü olarak yansımıştır. COVID-19 pandemisi psikolojik etkilerinin kadınlarda erkeklere oranla daha fazla görüldüğü dikkate alındığında, kadınların ruh sağlığına yönelik yapılacak girişimlerin gerekliliği açıktır.^[47,48] Salgın döneminde artan kadına yönelik aile içi şiddetin olumsuz etkilerinin pandemi bittikten sonraki yıllarda da görüleceği düşünülmektedir. Bu duruma yönelik pandeminin bitmesini beklemeden toplumun ruhsal sağlığının güçlendirilmesi, özellikle kadınların maruz kaldığı aile içi şiddet için yardım platformlarının artırılması, kadın sığınma evlerinin sayısının arttırılması, caydırıcı cezaların gündeme getirilmesi, ruhsal destek alabilecekleri danışmanlık merkezlerinin sayısının arttırılması, psiko-egitimlerin planlanması, kadın girişimcilerin desteklenmesi, kadınların çalışma hayatına katılımlarının arttırılması ve kadına yönelik aile içi şiddet vakalarında kadınların yanında çocukların da şiddetten etkilendiği göz önüne alınarak çocuklara yönelik girişimlerin planlanması önerilmektedir.^[10]

Hakem Değerlendirmesi

Dış bağımsız.

Çıkar Çatışması

Yazarlar çıkar ilişkisi olmadığını beyan etmişlerdir.

Finansal Destek

Herhangi bir mali destek alınmamıştır.

Peer-review

Externally peer-reviewed.

Conflict of Interest

No conflict of interest was declared by the authors.

Financial Disclosure

No financial support has been received.

KAYNAKLAR

1. Sharma V, Scott J, Kelly J, VanRooyen MJ. Prioritizing vulnerable populations and women on the frontlines. COVID-19 in a humanitarian context. Int J Equity Health. 2020;19(1):1-3. [CrossRef]
2. Uğraş Dikmen A, Kına HM, Özkan S, İlhan MN. COVID -19 Epidemiyolojisi: Pandemiden Ne Öğrendik. J Biotechnol and Strategic Health Res. 2020;4:29-30. [CrossRef]

3. Yılmaz E, Aydın Doğan R. COVID-19 pandemisi nedeniyle yaşanan toplumsal izolasyonun aile içi ve kadına yönelik şiddet üzerine etkisi. *Unika Sağlık Bilimleri Dergisi*. 2021;1(1):39–48. [CrossRef]
4. van Gelder N, Peterman A, Potts A, O'Donnell M, Thompson K, Shah N, Oertelt-Prigione S. COVID-19: Reducing the risk of infection might increase the risk of intimate partner violence. *E Clinical Medicine*. 2020;(21):100348. [CrossRef]
5. Krug EG, Dahlberg LL, Mercy JA, Zwi AB, Lozano R, editors. World Health Organization. World Report on Violence and Health. 2002. Geneva: WHO. https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/42495/9241545615_eng.pdf
6. Doğrucan A, Yıldırım Z. Kadına yönelik aile içi şiddet üzerine bir inceleme. *HÜSBD*. 2020;2(2):122–38. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/%201203915>
7. Akgül A, Uğurlu Ö. Kadına Yönelik Şiddetin, Şiddeti Uygulayan ve Mekân Bağlamında İncelenmesi: Katledilmiş Kadınlar Örneği. *Planlama Dergisi*. 2021;31(1):128–40. [CrossRef]
8. United Nations Office on Drugs and Crime. Global Study on Homicide: Gender-Related Killing of Women and Girls. 2018. https://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/GSH2018/GSH18_Gender-related_killing_of_women_and_girls.pdf
9. Acosta ML. Gender-based violence during the pandemic and lockdown. *Spanish Journal of Legal Medicine*. 2020;46(3):139–45. [CrossRef]
10. Altın G. COVID-19 Pandemisi Bağlamında Kadına Karşı Şiddete İlişkin Bir Değerlendirme. *Toplum ve Sosyal Hizmet*. 2021;32(1):211–25. [CrossRef]
11. WHO. Intimate partner and sexual violence against women: Evidence brief; 2019. <https://www.who.int/publications/i/item/WHO-RHR-19.16>
12. Zhang W. Domestic Violence Cases Surge During COVID-19 Epidemic; 2020. <https://www.sixthtone.com/news/1005253/domestic-violence-cases-surge-during-COVID-19-epidemic>
13. Viero A, Barbara G, Montisci M, Kustermann K, Cattaneo C. Violence against women in the COVID-19 pandemic: A review of the literature and a call for shared strategies to tackle health and social emergencies. *Forensic Sci Int*. 2021;319:110650. [CrossRef]
14. Bradbury-Jones C, Isham L. The pandemic paradox: The consequences of COVID-19 on domestic violence. *J Clin Nurs*. 2020;29(13-14):2047–9. [CrossRef]
15. Klosterman K, Mignone T, Papagni E. When Sheltering in Place is Not Safe: Nowhere to Hide. *Ment Health Substance Abuse Commentary*. 2020;1(1):102. <https://gnoscience.com/uploads/journals/articles/818107994573.pdf>
16. Tadesse AW, Tarekegn SM, Wagaw GB, Muluneh MD, Kassa AM. Prevalence and Associated Factors of Intimate Partner Violence Among Married Women During COVID-19 Pandemic Restrictions: A Community-Based Study. *J Interpers Violence*. 2022;37(11-12):NP8632–50. [CrossRef]
17. Leslie E, Wilson R. Sheltering in place and domestic violence: Evidence from calls for service during COVID-19. *Journal of Public Economics*. 2020;189:104241. [CrossRef]
18. Sediri S, Zgueb Y, Ouanes S, Ouali U, Bourgou S, Jamali R, Nacef F. Women's mental health: acute impact of COVID-19 pandemic on domestic violence. *Arch Womens Ment Health*. 2020;23(6):749–56. [CrossRef]
19. Gebrewahd GT, Gebremeskel GG, Tadesse DB. Intimate partner violence against reproductive age women during COVID-19 pandemic in northern Ethiopia 2020: a community-based cross-sectional study. *Reproductive Health*. 2020;17(1):152. [CrossRef]
20. UN Women. Violence against women and girls: the shadow pandemic; 2020. <https://www.unwomen.org/en/news/stories/2020/4/statement-ed-phumzile-violence-against-women-during-pandemic>
21. Oddone C. Perpetrating violence in intimate relationships as a gendering practice: An ethnographic study on domestic violence perpetrators in France and Italy. *Violence: An International Journal*. 2020;1(2):242–64. [CrossRef]
22. United Nations Development Programme (UNDP). COVID-19 Global Gender Response Tracker; 2020. <https://data.undp.org/gendertracker/>
23. Fisher J, Languilaire J-C, Lawthorn R, Nieuwenhuis R, Petts RJ, Runswick-Cole K, Yerkes MA. Community, work, and family in times of COVID-19. *Community, Work & Family*. 2020;23(3):247–52. [CrossRef]
24. Yağmur Y. COVID-19'un Kadın Sağlığı Üzerine Etkileri. *Yeni Koronavirüs Hastalığının Toplum Üzerine Etkileri, Önü Üniversitesi Yayınevi, Malatya: R Aylaz, E Yıldız*, 2020. p. 27–34.
25. Karabulut AB. Pandemi Sürecinde Kadın: Bir Bilançoya Dair Düşünceler. *MEYAD Akademi*. 2021;2(1):69–83. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1726516>
26. Akel M, Berro J, Rahme C, Haddad C, Obeid S, Hallit S. Violence Against Women During COVID-19 Pandemic. *J Interpers Violence* 2022;37(13-14):NP12284–309. [CrossRef]
27. TÜSİAD. COVID-19 salgınının kadın çalışanlar açısından etkileri; 2021. <https://tusiad.org/tr/tum/item/10661-COVID-19-salginininkadin-calisanlar-acisindan-etkileri-arastirmasi>
28. Demir R, Taşpınar A. Koronavirüs Pandemisinin Kadının Yaşamına ve Sağlığına Yansımaları. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*. 2021;13(4):779–89. [CrossRef]
29. Profeta P. Gender equality and public policy during COVID-19. *CESifo Econ Stud*. 2021;66(4):365–75. [CrossRef]
30. Adams-Prassl A, Boneva T, Golin M, Rauh C. Inequality in the impact of the coronavirus shock: Evidence from real-time surveys. *J Public Econ*. 2020;189:104245. [CrossRef]
31. Foucault M, Galasso V. Working during COVID-19: Cross-country evidence from real-time survey data. *OECD Social, Employment and Migration Working Papers*. 2020;246:1–40. [CrossRef]
32. Akkan B, Kesici Z. COVID-19 Salgını, İş ve Aile Yaşamını Uzlaştırma ve Toplumsal Cinsiyete Dayalı Eşitsizlikler Üzerine Bir İnceleme. *Çalışma ve Toplum*. 2021;4(71):2813–38. <https://calismatoplum.org/makale/covid-19-salginiiisve-aile-yasaminuzlastirma-ve-toplumsal-cinsiyete-dayaliesitsizlikler-uzerine-birinceleme>
33. Toprak Ergönen A, Biçen E, Ersoy G. COVID-19 Salgınında Ev İçi Şiddet. *Adli Tıp Bülteni*. 2020;25:48–57. [CrossRef]
34. ILO. “COVID-19: Ekonomiyi ve istihdamı canlandırmak”, İş kayıpları arttıkça, dünyadaki tüm işgücünün yaklaşık yarısı geçim imkanlarını kaybetme tehlikesiyle karşı karşıya. ILO; 29 Nisan 2020. https://www.ilo.org/ankara/areas-of-work/covid-19/WCMS_743153/lang--tr/index.htm
35. Akalın A, Ayhan F. Intimate Partner Violence against Women in Turkey during the COVID-19 Pandemic. *Issues Ment Health Nurs*. 2021;1–8. [CrossRef]
36. Adibelli D, Sümen A, Teskereci G. Domestic violence against women during the COVID-19 pandemic: Turkey sample. *Health Care Women Int*. 2021;42(3):335–50. [CrossRef]
37. Moore M. Hemşireler, cinsel saldırı mağdurlarının koronavirüs nedeniyle acil servise gelmeyeceklerinden endişe ediyor. 2020. <https://www.wyff4.com/article/nurses-concerned-victims-of-sexual-assault-wont-come-to-er-because-of-coronavirus/3021483>

38. “Salgın Sürecinde Çalışma Hayatı ve Ev İçi Şiddet” raporu tanıtım toplantısı yapıldı. TÜSİAD; 2020. <https://tusiad.org/tr/basin-bultenleri/item/10737-salgin-sureci-nde-calisma-hayati-ve-ev-i-ci-si-ddet-raporu-tanitim-toplantisi-yapildi>
39. Evcili F, Demirel G. COVID-19 Pandemisi'nin Kadın Sağlığına Etkileri ve Öneriler Üzerine Bir Değerlendirme. TFS. 2020;1(2):1-2. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1177795>
40. Sargin N, Kutluca V. COVID-19 Salgını Sürecinde Yetişkinlerin Tepkileri. Bilge Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi. 2020;4(2):47-59. [CrossRef]
41. Bulgurcuoğlu SE, Kelebek-Küçükarslan, G. COVID-19 Pandemisinde (Yeniden) İnşa Edilen Mekânda Kadına Yönelik Ev İçi Şiddeti Anlamak. Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi. 2021;39(1):71-83. [CrossRef]
42. Brink J, Cullen P, Beek K, Peters SAE. Intimate partner violence during the COVID-19 pandemic in Western and Southern European countries. Eur J Public Health. 2021;31(5):1058-63. [CrossRef]
43. Usher K, Bhullar N, Durkin J, Gyamfi N, Jackson D. Family violence and COVID-19: Increased vulnerability and reduced options for support. Int J Ment Health Nurs. 2020;29(4):549-52. [CrossRef]
44. United Nations Population Fund (UNFPA). Toplumsal Cinsiyet Perspektifinden COVID-19; 2020. https://www.unfpa.org/sites/default/files/resource-pdf/Turkish_-COVID-19_A_Gender_Lens_Guidance_Note.pdf
45. Kadınlara Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi. T.C. Resmi Gazete. 2011, 8 Mart, Sayı: 28227. <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2012/03/20120308M1-1.htm>
46. T.C. İçişleri Bakanlığı. (t.y.). Kadın Destek Uygulaması (KADES). 2020. <https://www.icisleri.gov.tr/kadin-destek-uygulamasi-kades>
47. Praso S. China's divorce spike is a warning to the rest of the locked-down world; 2020. <https://www.bloomberg.com/news/articles/2020-03-31/divorces-spike-in-china-after-coronavirus-quarantines>
48. Zandifar A, Badrfam R. Iranian mental health during the COVID-19 epidemic. Asian J Psychiatr. 2020;51:101990. [CrossRef]